

SUOMEN SÄÄDÖSKOKOELMA

Julkaistu Helsingissä 7 päivänä joulukuuta 2018

1048/2018

Valtioneuvoston päätös huoltovarmuuden tavoitteista

Valtioneuvosto on työ- ja elinkeinoministeriön esittelystä päättänyt huoltovarmuuden turvaamisesta 18 päivänä joulukuuta 1992 annetun lain (1390/1992) 2 §:n 2 momentin nojalla:

1 Huoltovarmuus osana Yhteiskunnan turvallisuusstrategiaa

Yhteiskunnan turvallisuusstrategiassa esitetään suomalaisen yhteiskunnan varautumisen yleiset periaatteet. Varautuminen toteutetaan kokonaisturvallisuuden toimintaperiaatteella, jossa yhteiskunnan elintärkeistä toiminnoista huolehditaan viranomaisten, elinkeinoelämän, järjestöjen ja kansalaisten yhteistyönä. Yhteiskunnan turvallisuusstrategiassa määritellyt elintärkeät toiminnot ovat johtaminen, kansainvälinen ja EU-toiminta, puolustuskyky, sisäinen turvallisuus, väestön toimintakyky ja palvelut, henkinen kriisinkestävyys sekä talous, infrastruktuuri ja huoltovarmuus. Yhteiskunnan varautumisen yhteisenä perustana toimii kansallinen riskiarvio. Yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen turvaamista johtaa, valvoo ja sovittaa yhteen valtioneuvosto sekä kukin toimivaltainen ministeriö hallinnonalallaan.

Huoltovarmuuden turvaamiselle tarvittava rahoitus ja muut resurssit tulee huomioida osana eri toimijoiden toiminnan ja talouden suunnittelua. Elintärkeille toiminnoille välttämättömät kotimaiset infrastruktuurit, organisaatiot, rakenteet ja prosessit sekä niiden kansainväliset yhteydet turvataan.

Kokonaisturvallisuuden käytännön toteutus jalkautetaan hallinnonalakohtaisissa tai poikkihallinnollisissa strategioissa, toimeenpano-ohjelmissa sekä muissa asiakirjoissa. Tässä valtioneuvoston päätöksessä huoltovarmuuden tavoitteista määritellään kansallisen huoltovarmuustyön lähtökohdat, periaatteet ja kansalliset tavoitteet, joilla varmistetaan huoltovarmuuden toteutuminen jatkuvasti muuttuvassa toiminta- ja turvallisuusympäristössä.

2 Huoltovarmuuden toteuttamisen periaatteet

Huoltovarmuudella tarkoitetaan väestön toimeentulon, maan talouselämän ja maanpuolustuksen kannalta välttämättömän kriittisen tuotannon, palvelujen ja infrastruktuurin turvaamista vakavissa häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa. Kansallisen huoltovarmuuden lähtökohtina ovat toimivat kansainväliset markkinat, monipuolinen teollinen ja muu tuotannollinen pohja, vakaa julkinen talous ja kilpailukykyinen kansantalous. Huoltovarmuuden turvaaminen tukeutuu toimiviin kansainvälisiin poliittisiin, taloudellisiin ja teknisiin yhteyksiin sekä näiden jatkuvuuteen. Ilmastonmuutoksen torjuminen ja siihen sopeutuminen huomioidaan huoltovarmuuden kehittämisessä ja toimenpiteissä, ellei huoltovarmuuden turvaaminen muuta edellytä.

Huoltovarmuuden kehittäminen kuuluu ministeriöille toimialallaan ja Yhteiskunnan turvallisuusstrategiassa erikseen määritellyillä vastuualueilla. Kukin ministeriö ohjaa ja

seuraa toimialallaan yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen turvaamiseen liittyvien tehtävien toteuttamista ja näiden edellyttämän toimintakyvyn kehittämistä. Huoltovarmuustoimenpiteiden kehittäminen ja yhteensovittaminen kuuluvat työ- ja elinkeinoministeriölle.

Huoltovarmuustoimenpiteiden toteutuksessa merkittävässä asemassa on julkisen ja yksityisen sektorin kumppanuus, joka on yksityiselle sektorille vapaaehtoista. Vapaaehtoisuuteen perustuvan kumppanuuden lisäksi huoltovarmuutta turvataan eräillä toimialoilla myös velvoittavilla säädöksillä. Eri hallinnonaloilla kehitetään lainsäädäntöä, jonka perusteella viranomaiset voivat luoda huoltovarmuutta tukevia rakenteita ja toimintamalleja sellaisia tilanteita varten, joissa markkinat eivät riitä ylläpitämään tarvittavaa huoltovarmuuden tasoa. Huoltovarmuuskeskus edistää sekä vapaaehtoiseen kumppanuuteen että toimialakohtaiseen lainsäädäntöön perustuvaa varautumista, mukaan lukien jatkuvuudenhallintaa, lakisääteisten tehtäviensä mukaisesti. Tätä työtä se toteuttaa huoltovarmuusorganisaation kautta ja avulla, ottaen huomioon tässä päätöksessä asetetut tavoitteet. Yrityksillä on vastuu omasta varautumisestaan ja jatkuvuudenhallinnastaan.

Huoltovarmuuskeskuksen odotetaan järjestävän toimintansa tavalla, joka ei vaaranna taloudellisten toimijoiden välistä kilpailuneutraliteettia, ellei siihen ole maanpuolustuksen tai kansallisen turvallisuuden kannalta perusteltuja painavia syitä. Viranomaisena Huoltovarmuuskeskuksen ei myöskään tule toimia elinkeinonharjoittajana eikä ottaa merkittäviä taloudellisia riskejä, ellei tämä ole sen tehtävien kannalta välttämätöntä.

Valtio varautuu ennakoivasti huoltovarmuutta vaarantaviin omistusrakenteiden muutoksiin. Julkisten hankintojen mahdollinen kriittinen merkitys huoltovarmuuteen tunnustetaan ja näissä hankinnoissa otetaan huomioon huoltovarmuuden kannalta kriittisten julkisten palvelujen ja toimintojen jatkuvuuden turvaaminen.

Varautumisesta ja pelastustoimesta sekä sosiaali- ja terveydenhuollosta vastaavat viranomaiset kehittävät yhdessä elinkeinoelämän ja järjestöjen kanssa väestön kriisinsietokykyä vakavissa häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa. Nämä tukevat ohjeistuksella ja viestinnällä väestön valmiutta lievittää häiriötilanteiden välittömiä vaikutuksia sekä kykyä sopeutua pitkäkestoisten häiriötilanteiden ja poikkeusolojen vaikutuksiin. Viranomaiset selvittävät kansallisen tason materiaaliset valmiudet operoida laajoissa ja pitkäkestoisissa onnettomuus- tai vakavissa häiriötilanteissa.

Eri hallinnon- ja toimialojen varautumisen ja huoltovarmuuden yhteensovittamista kehitetään sekä valtakunnallisella että alueellisella tasolla. Alueellisella ja paikallisella tasolla varautuminen sovitetaan yhteen valmisteilla olevan maakuntauudistuksen rakenteiden kanssa. Varautumisesta ja huoltovarmuudesta vastaavat viranomaiset ja huoltovarmuusorganisaatio ylläpitävät ja kehittävät huoltovarmuuden turvaamiseksi tarvittavaa poikkialueellista varautumista aluetasolla sekä varmistavat osaltaan elinkeinoelämän, julkishallinnon ja kolmannen sektorin yhteistoiminnan ja tiedonvaihdon alueellisella tasolla. Alueellinen elinkeinoelämän varautumisen kehittäminen on osa valtakunnallisia elinkeinoelämän varautumisen järjestelyitä ja valtakunnallista huoltovarmuusorganisaatiota.

Kunnilla on keskeinen rooli yhteiskunnan huoltovarmuuden ja peruspalveluiden paikallisessa varmistamisessa. Kuntien rooli korostuu kriittisen infrastruktuurin, väestön toimintakyvyn ja henkiseen kriisinkestävytyteen liittyvissä tehtävissä. Kuntien, kuntayhtymien ja muiden kuntien yhteenliittymien tulee varmistaa erilaisilla varautumistoimenpiteillä kriittisten tehtäviensä mahdollisimman hyvä hoitaminen myös yhteiskuntaa koskevissa vakavissa häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa.

Ahvenanmaan huoltovarmuus kuuluu osaksi maakunnan ja osaksi valtakunnan lainsäädäntövaltaan. Lainsäädäntövallan jako riippuu siitä, onko huoltovarmuuteen liittyvä sektori Ahvenanmaan itsehallintolain mukaan säädetty kuuluvaksi maakunnan vai valtakunnan toimivaltaan. Viranomaiset tekevät yhteistyötä varautumisasioissa sen mukaan, kuin mitä asetuksessa poikkeusoloihin varautumista koskevien tehtävien hoitamisesta Ahvenanmaan maakunnassa (900/2000) säädetään.

3 Huoltovarmuuden kansalliset tavoitteet

Kansallisen huoltovarmuuden strateginen tavoite on turvata kriittisten infrastruktuurien, tuotannon ja palveluiden toimivuus siten, että ne kykenevät täyttämään väestön, talouselämän ja maanpuolustuksen välttämättömimmät perustarpeet kaikissa olosuhteissa. Huoltovarmuustyön tavoitteena on, että vakavimmat poikkeusolot voidaan hoitaa kansallisin toimenpitein. Puolustusvoimien sodan ajan suorituskyvyt perustuvat suurelta osin muulta yhteiskunnalta ja elinkeinoelämältä saataviin resursseihin, mikä edellyttää sotilaallisen ja siviiliyhteiskunnan varautumisen yhteensovittamista.

Huoltovarmuustoiminnan painopistettä suunnataan lisääntyvästi kriittisen infrastruktuurin toimintakyvyn varmistamiseen materiaalisen varautumisen lisäksi. Kriittisen infrastruktuurin varautumista kehitetään sen keskeisiin osa-alueisiin keskittyvillä ohjelmilla. Huoltovarmuustoiminnan varoja ja resursseja kohdennetaan lisääntyvästi näiden ohjelmien toteuttamiseen. Erityisiä painopisteitä kriittisen infrastruktuurin toimintakyvyn turvaamisessa ovat energiansaannin varmistaminen, elinkeinoelämän kyberturvallisuusuhkiin varautumisen ja niistä toipumisen tukeminen, digitaalisen yhteiskunnan tietojärjestelmien sekä viestintäpalveluiden ja -verkkojen varmistaminen, turvatut paikannus- ja aikatietojärjestelmät sekä toimivat logistiset palvelut ja verkostot.

Huoltovarmuustoiminnan kansallista osaamisperustaa pyritään lisäämään. Erityisesti vahvistetaan huoltovarmuustoimenpiteiden kohdentamista ja mitoittamista tukevaa analyysi- ja tutkimustoimintaa sekä verkostojen toimintakyvyn varmistamista. Varautumisen ja suunnitelmien toimivuutta eri tilanteissa testataan ja arvioidaan harjoituksin, tutkimuksin ja selvityksin sekä hyödyntämällä oppeja häiriötilanteista.

4 Huoltovarmuuden kansainvälinen, eurooppalainen ja globaali ulottuvuus

Kansainvälisten keskinäisriippuvuuksien ja globaalien arvoketjujen merkityksen kasvu edellyttää alati kehittyvää kansalliset rajat ylittävää yhteistyötä huoltovarmuuden kannalta kriittisten materiaalien ja resurssien saatavuuden turvaamiseksi.

Suomen lähialueiden heikentynyt turvallisuusympäristö nostaa esiin uhkia huoltovarmuudelle. Riski esimerkiksi kriittisten yhteyksien häiriöille on olemassa. Ulkoisen toimintaympäristön muutokset korostavat huoltovarmuuden merkitystä yhteiskunnan perustoimintojen ja valtion suvereenin päätöksenteon mahdollistajana. Sotilaallisten kriisien ennakkovaroitus aika on lyhentynyt ja kynnys voimankäyttöön on alentunut. Samanaikaisesti yhteiskunnan haavoittuvuus on lisääntynyt.

Rajat ylittävät uhat, erityisesti kyberuhat kriittistä infrastruktuuria vastaan, hybridi- ja informaatiovaikuttaminen ja CBRNE-uhat, voivat häiritä huoltovarmuuden tavoitteiden toteuttamista. CBRNE-uhilla tarkoitetaan kemiallisten aineiden (C), biologisten taudinaiheuttajien (B), radioaktiivisten aineiden (R), ydinaseiden (N) ja räjähteiden (E) väärinkäyttöä ja niihin liittyviä onnettomuusuhkia. Kybertoimintaympäristön uhat ja hybridivaikuttaminen ovat luonteeltaan rajat ylittäviä, joten niihin ei voida varautua tehokkaasti pelkästään kansallisin toimin. Myös ilmastonmuutoksesta johtuvat uhat, suuret väestöliikkeet, tartuntataudit (pandemiat) ja säteilyonnettomuudet ovat lähtökohtaisesti rajat ylittäviä ja vaativat tiivistä kansainvälistä varautumisyhteistyötä.

Euroopan unionin sisämarkkinoiden ja turvallisuusrakenteiden toimivuus on olennaista Suomen huoltovarmuustoimenpiteille. Viranomaiset vaikuttavat omalla toimialallaan aktiivisesti huoltovarmuusnäkökulman ottamiseksi huomioon Euroopan unionin päätöksenteossa, lainsäädännössä ja sen täytäntöönpanossa. Euroopan unionin vahvistaminen turvallisuusyhteisönä voi edistää myös kansallisen huoltovarmuuden tavoitteita.

Huoltovarmuuden kansainvälisen toimintaympäristön muutokset sekä kasvava ja syvenevä riippuvuus kansainvälisistä verkostoista ja yhteiskäyttöalueista edellyttävät, että huoltovarmuustoiminta tapahtuu harkitusti ja suunnitellusti Suomen ulko- ja turvallisuus-

poliittisen tavoitteenasettelun ja päätöksenteon asettamissa puitteissa. Kansallisten huoltovarmuustoimenpiteiden mahdolliset vaikutukset turvallisuusympäristöön sekä kansainvälisistä sopimuksista muodostuvat velvoitteet ja niistä aiheutuvat rajoitteet on huomioitava huoltovarmuustoimenpiteiden suunnittelussa.

Huoltovarmuuteen kohdistuvien riskien tehokas hallinta edellyttää syvenevää yhteistyötä kumppanimaiden kanssa. Kahdenvälistä yhteistyötä Ruotsin ja Norjan kanssa pyritään syventämään olemassa olevien kahdenvälisten sopimusten ja tarvittaessa uusien järjestelyjen puitteissa. Kahdenvälisen yhteistyön lisäksi kehitetään laajempaa pohjoismaista varautumisyhteistyötä. Muita kahdenvälisiä suhteita huoltovarmuustyön edistämiseksi voidaan kehittää sekä tapauskohtaisesti että uusien, laajempien kahdenvälisten sopimusten tai järjestelyjen puitteissa. Eri hallinnonalojen sekä Huoltovarmuuskeskuksen ja huoltovarmuusorganisaation edustajat sekä erikseen nimetyt kansalliset asiantuntijat osallistuvat Naton siviilivalmiussektorin toimintaan ja tiedonvaihtoon Suomen ja Naton välisen kumppanuusyhteistyön puitteissa.

5 Kriittisen infrastruktuurin suojaaminen

Kriittisellä infrastruktuurilla tarkoitetaan niitä perusrakenteita, palveluja ja niihin liittyviä toimintoja, jotka ovat välttämättömiä yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen ylläpitämiseksi. Kriittiseen infrastruktuuriin kuuluu sekä fyysisiä laitoksia ja rakenteita että sähköisiä toimintoja ja palveluja. Muun muassa energian tuotanto-, siirto- ja jakelujärjestelmät, liikenne- ja logistiset palvelut ja liikenneverkot, digitaalisen yhteiskunnan tietojärjestelmät sekä viestintäverkot ja -palvelut, maksu- ja arvopaperiliikennejärjestelmät, turvatut paikannus- ja aikatietojärjestelmät sekä vesi- ja jätehuolto ovat osa kriittistä infrastruktuuria. Kriittistä infrastruktuuria ylläpitävät suurelta osin elinkeinoelämän toimijat, joiden toiminnot ovat usein keskinäisriippuvaisia. Yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen, väestön terveyden, hyvinvoinnin ja toimeentulon, maan talouselämän ja maanpuolustuksen kannalta välttämätön kriittinen infrastruktuuri tulee kyetä turvaamaan vakavissa häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa. Tämän tavoitteen toteutumiseksi tarvitaan sääntelyn lisäksi julkisen ja yksityisen sektorin yhteistyötä.

5.1 Digitaalinen yhteiskunta

Digitalisaatio on keskeinen osa kaikkia yhteiskunnan elintärkeitä toimintoja. Digitaalinen yhteiskunta käsittää tietojärjestelmät sekä viestintäverkot ja -palvelut, tieto-omaisuudet ja tiedon hyödyntämisen. Digitaalinen yhteiskunta käsittää myös automaation, tekoälyn, paikannus- ja aikatietojärjestelmät sekä viranomaisten erilaiset ohjaus- ja hallintajärjestelmät. Kriittiset toiminnot, maanpuolustus sekä kansalaisten toimeentulo ovat kasvavassa määrin riippuvaisia näiden rakenteiden ja palveluiden toiminnasta. Digitaalisen yhteiskunnan toiminta on puolestaan täysin riippuvainen luotettavasta sähkönsaannista.

Huoltovarmuuden ensisijaisena tavoitteena on varmistaa kriittisten toimintojen välttämättä tarvitsemien digitaalisen yhteiskunnan verkkojen ja palveluiden toimivuus ja niiden häiriösieltoisuus ja palautumiskyky sekä tiedon hyödynnettävyys ja tieto-omaisuuksien saatavuus siten, että niihin voidaan luottaa myös vakavissa häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa. Tavoitteena on myös ohjata kriittisiä toimintoja käyttämään rakenteita, palveluja ja tieto-omaisuuksia turvallisesti sekä kriittisimmiltä osiltaan hyödyntämään erityisesti turvattuja digitaalisia rakenteita, palveluja ja tietoja. Painopisteinä ovat kriittisten toimintojen kyberturvallisuuden kehittäminen asetettujen vaatimusten mukaiseksi sekä kansainvälisten tietoliikenneyhteyksien varmentaminen. Kriittisten tietojen turvallisesta säilyttämisestä on huolehdittava. Lisäksi valtio varmistaa tarvittavien toimenpitein keskeisiin kansallisiin turvallisuusasetuihin liittyvän kriittisen teknologiaosaamisen sekä palvelutuotannon saatavuuden.

Toimivuuden varmistamisessa ja häiriösietokyvyssä otetaan erityisesti huomioon kyberturvallisuus, mutta huolehditaan myös valvonta- ja hallintajärjestelyistä sekä fyysisestä ja teknisestä suojaamisesta, redundanssista ja viankorjauskyvystä, sähkön, varaosien, osaamisen ja muiden välttämättömien resurssien saatavuudesta sekä toiminta- ja toimittajaverkostojen varmistamisesta ja harjoittamisesta.

5.2 Finanssialan palvelut ja järjestelmät

Yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen kannalta kriittiset finanssialaan liittyvät toiminnot käsittävät rahoitus- ja vakuutuspalvelujen tarjoamisen, kaiken maksuliikenteen kuten eläkkeiden ja muiden toistuvaissuoritusten sekä maataloustukien maksutukset, arvopaperien selvitys-, toimitus- ja säilytystoiminnan, käteisrahahuoltojärjestelmän, korttimaksamisen infrastruktuurin ja korttivarmennukset sekä päivittäistavarakaupan finanssitoiminnot. Yhteiskunta ja sen kriittiset toiminnot ovat erittäin riippuvaisia täysin digitaalisen yhteiskunnan palvelujen varaan rakentuvan finanssialan luotettavasta ja katkottomasta toiminnasta niin kansallisesti kuin kansainvälisesti. Finanssiala on puolestaan erittäin riippuvainen luotettavasta digitaalisen yhteiskunnan laaja-alaisesta toiminnasta sekä jatkuvasta sähkösaunnista.

Yhteiskunnan toiminnan kannalta välttämättömien rahoitusmarkkinapalvelujen jatkuvuus varmistetaan kansallisin varajärjestelyin. Erityisesti on huolehdittava varajärjestelyistä, joilla turvataan pankkien välinen maksuliikenne, arvopaperien selvitys-, toimitus- ja säilytystoiminta sekä eläkkeiden ja muiden toistuvaissuoritusten sekä korttimaksamisen infrastruktuuri ja korttivarmennukset myös silloin, jos näiden toimintojen kannalta kriittiset järjestelmät Suomessa tai maan rajojen ulkopuolella eivät ole käytettävissä. Väestön vähimmäistoimeentulosta huolehtimista laajoissa tietojärjestelmähäiriöissä parannetaan varamenettelyjä kehittämällä. Varautumistyössä pitää huomioida myös nopeasti kehittyvät uudet palvelumuodot. Yhteiskunnan toimivuuden kannalta on oleellista huolehtia kansalaisten toimeentulolle välttämättömästä maksuliikenteestä mukaan luettuna päivittäistavarakaupan ja polttoainejakelun edellyttämä maksaminen.

5.3 Logistiset verkostot ja palvelut

Logistiikan huoltovarmuuden perustana ovat olemassa olevat kansainvälisesti kilpailukykyiset ja toimintavarmat logistiset verkostot ja palvelut sekä niiden ohjausjärjestelmät. Varautumisen tavoitteena on verkostojen ja palvelujen toiminnan jatkuvuuden turvaaminen vakavissa häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa. Jatkuvuuden turvaamisessa on huomioitava myös sähkön, polttoaineiden ja tietoteknisten palvelujen saannin sekä maksuliikenteen varmentaminen.

Kriittisten logististen toimintojen tarvitseman infrastruktuurin käytettävyys ja palautumiskyky turvataan sekä ulkomaankaupassa että kotimaassa. Varautumisen pääpaino on kriittisen elinkeinoelämän ja yhteiskunnan toimivuuden sekä väestön toimeentulon edellyttämien kotimaan liikenne- ja kuljetuspalveluiden turvaamisessa. Suomen sijainnista johtuen varautumisessa painotetaan välttämättömien ympärivuotisten merikuljetusten sekä satamien ja niiden toimintaa tukevien verkostojen toimivuutta. Kriittinen satamaverkosto on kansallisesti turvattavaa infrastruktuuria.

Kriittisten logististen verkostojen ja palvelujen toimivuuden edellyttämän kaluston ja ohjausjärjestelmien sekä ammattitaitoisen henkilöstön riittävyys ja käytettävyys varmistetaan. Elinkeinopoliittisin toimenpitein pidetään yllä merenkulkuelinkeinon riittävää kansainvälistä kilpailukykyä.

Työssäkäyntiliikenne pääkaupunkiseudulla ja muissa suurimmissa asutuskeskitymissä sekä valtakunnallisesti kriittisimmät palvelukuljetukset varmistetaan.

Yhteiskunnan toiminnan edellyttämien logististen palveluiden käytettävyys ja saatavuus varmistetaan häiriötilanteissa ja myös poikkeusoloissa viranomaisten ja elinkeino-

elämän varautumisyhteistyöllä sekä liikennealan toimijoille asetetuilla varautumisvelvollisuuksilla. Erityisesti on sovittava yhteen siviiliyhteiskunnan ja sotilaallisen maanpuolustuksen logistiset tarpeet siten, että molemmille varmistetaan riittävät toiminnan edellytykset Puolustusvoimien valmiutta kohotettaessa ja poikkeusoloissa.

5.4 Media

Media käsittää journalistisiin periaatteisiin sitoutuneiden joukkotiedotusvälineiden sisällöntuotannon, julkaisun fyysisessä ja sähköisessä muodossa sekä jakelun kohdennetusti tai massamaisesti. Median muodot ja kuluttajien käyttötottumukset muuttuvat erittäin nopeasti. Median sisällön jakelu yhdistyy muun verkkosisällön ja myös fyysisen materiaalin, kuten postin, jakeluun.

Yhteiskunnan turvallisuutta ja vastuullista sananvapautta tukevan, vapaan ja moniäänisen median toimintaedellytyksien turvaaminen kaikissa olosuhteissa on yhteiskunnan turvaamisen painopisteitä. Joukkoviestinnän ja sen infrastruktuurien turvaaminen on välttämätöntä.

Media on informaatiovaikuttamisen kohde, mutta sitä käytetään myös informaatiovaikuttamisen välineenä. Sosiaalinen media on tärkeä osa mediaympäristöä. Myös väärät tiedot leviävät nopeasti sosiaalisen median palveluissa. Niitä voidaan käyttää tahallisen ja vahingollisen informaatiovaikuttamisen välineinä. Journalististen prosessien ulkopuolisten sisältöjen vaikutuksia turvallisuuteen ja huoltovarmuuteen on kyettävä seuraamaan.

6 Energia-alan varautuminen

Energiahuoltovarmuuden lähtökohtina ovat toimivat energiamarkkinat, pitkäjänteinen ja selkeä investointeja kannustava energiapolitiikka sekä energiatehokkuus. Energiahuoltovarmuuden tulee perustua monipuolisiin energialähteisiin ja polttoaineisiin, sähkön ja lämmön tuotantojen kannalta luotettavaan ja hajautettuun energian tuotantoon sekä toimintavarmoihin siirto- ja jakelujärjestelmiin.

Keskeiset ilmastopoliittiset tavoitteet tuottavat haasteita energiahuoltovarmuuden toteuttamiselle ja voivat olla jopa ristiriidassa huoltovarmuuden tavoitteiden kanssa. Siirtymä kohti vähähiilistä yhteiskuntaa edellyttää energian huoltovarmuuden turvaamiseksi tehtävien toimenpiteiden säännöllistä uudelleenarviointia.

Suomessa tuotettavan sähkön kilpailukyky määräytyy alueellisilla ja eurooppalaistuvilla sähkön tukkimarkkinoilla, joiden kehittäminen on tärkeää myös huoltovarmuuden kannalta. Kotimaisen sähköntuotantokapasiteetin arvioidaan jäävän alijäämäiseksi huippukulustilanteissa tulevana talvikausina. Kotimaisen sähköntuotannon riittävän omavaraisuuden turvaaminen on energiahuollon kannalta ensiarvoisen tärkeää. Samalla tulee turvata sähkönsiirtoyhteyksien riittävä määrä ja toimivuus.

Mahdollinen sähkömarkkinoita täydentävä reservikapasiteetti ei saa häiritä markkinoiden toimintaa eikä aiheuttaa epäilua kilpailuetua markkinatoimijoille. Yhdistetyn sähkön ja lämmöntuotannon toimintaedellytyksiä kehitettäessä huomioidaan sen merkitys sekä sähkön että kaukolämmön huoltovarmuuden kannalta.

Säätökykyisellä ja hyvin ennustettavalla vesivoimalla on suuri merkitys Suomen sähköjärjestelmässä. Säätövoiman tarpeellisuus korostuu entisestään tulevaisuudessa, kun sääriippuvaisen energiamuotojen käyttö lisääntyy ilmastonmuutosta torjuttaessa.

Sähkön tuotantorakenteen muuttuessa sääriippuvaisen uusiutuvan energian tuotannon (tuuli- ja aurinkoenergia) vaikutus huoltovarmuuteen otetaan huomioon sähköjärjestelmää kehitettäessä. Sään ääri-ilmiöt vaikuttavat yleistyessään energian tuotantoon, siirtoon, jakeluun ja käyttöön, mikä on otettava huomioon varautumisessa.

Sähköjärjestelmän vakavien häiriötilanteiden varalta sähkön tuotannon, siirron ja jakelun palauttamisen toimenpiteet ja järjestelmät suunnitellaan, toteutetaan ja harjoitellaan toimiviksi kokonaisuuksiksi. Sähköjärjestelmän vakavissa häiriötilanteissa tarvittavien

sähkösaarekkeiden sijainnit ja toiminta määritellään. Edistetään osana sähköjärjestelmän yleistä kehittämistä uuden teknologian ja uusien markkinamallien mahdollistamia kulu-
tustouso- ja varastointiratkaisuja, joilla voidaan mahdollistaa kuormien hetkellinen irti-
kytkentä ilman suurta vaikutusta yhteiskunnan toimintaan. Yhteiskunnan yleistä kriisin-
sietokykyä sähköjärjestelmän vakavien häiriötilanteiden varalta vahvistetaan.

Energia-alan toimijoiden kykyä sähköiseen puheviestintään laajassa ja pitkäaikaisessa
sähkökatkossa parannetaan. Tavoitteena on koko valtakunnan kattava yhtenäinen puhe-
viestintäjärjestelmä, joka toimii vähintään 24 tuntia sähkönjakelun häiriötilanteessa.

Kaukolämmön toimitusvarmuuden turvaamiseksi kaukolämpöyhtiöt laativat varautu-
missuunnitelmat sekä osallistuvat muuhun varautumis- ja valmiussuunnittelua edistävään
toimintaan. Alan toimijat ottavat varautumissuunnitelmissaan huomioon vakavien häiriö-
tilanteiden ja poikkeusolojen varalta riittävän energiansaannin, ml. tuotantolaitoksille si-
joitettavat polttoainevarastot, sekä varautuvat sähkönjakelun katkoksiin. Turvepolttoai-
neen huoltovarmuus sähkön ja lämmön yhteistuotannossa turvataan. Saatavuuden varmis-
tamiseksi sääriskien varalle tavoitteena on, että maassa on noin puolen vuoden käyttöä
vastaavat turvevarastot turvetuotantokauden alkaessa. Maakaasumarkkinoita sekä kaasun
siirtoverkkoa ja muuta infrastruktuuria kehitettäessä otetaan huomioon huoltovarmuustar-
peet erityisesti monipuolistamalla kaasun hankintalähteitä.

Fossiilisista ja uusiutuvista lähteistä valmistettujen öljytuotteiden jalostus ja jakelulo-
gistiikka säilytetään riittävällä tasolla maan energiahuoltovarmuuden turvaamiseksi. Ko-
timaisten bioenergian sekä turpeen merkitys otetaan huomioon logistiikkainfrastruktuurin
ja -palveluiden riittävyyden ylläpitämisessä.

Tuontiin perustuvan energian saantihäiriön varalta ja kansainvälisten sopimusvelvoit-
teiden täyttämiseksi Huoltovarmuuskeskus pitää tuontipolttoaineita valtion varmuusva-
rastoissa siten, että maassa on käytettävissä keskimäärin viiden kuukauden normaalikulu-
tusta vastaavat tuontipolttoainevarastot. Varastomäärien mitoituksessa öljytuotteiden
käyttö maakaasun varapolttoaineena otetaan huomioon ainoastaan yhdyskuntien energia-
huollossa.

Valtion varmuusvarastoille asetetut tavoitetasot voidaan tarvittaessa alittaa enintään
kahden viikon keskimääräistä kulutusta vastaavalla määrällä kohtuulliseksi ajaksi huolto-
varmuuden vaarantumatta. Tämä osa valtion varmuusvarastoista voidaan tarvittaessa si-
joittaa lyhytaikaisesti toiseen Itämeren alueella sijaitsevaan EU-jäsenvaltioon. Kukin raa-
kaöljyn tai öljytuotteen maahantuojia voi pitää varastointivelvoitteestaan enintään 30 %
Euroopan talousalueella (ETA) Suomen ulkopuolella.

Liikennepolttoaineina käytettävien nestemäisten biopolttoaineiden ja -komponenttien
sekä energiantuotannossa käytettävän biomassan määrä ja laatu on tarvittavassa määrin
otettava huomioon tuontipolttoaineiden varastointivelvoitetta määrittäessä. Velvoiteva-
rastointilainsäädäntöä kehitetään tämän tavoitteen mukaisesti. Huoltovarmuuden kannalta
keskeisimpien liikennepolttoaineiden jakeluasemien toimintakykyä sähkönjakelun ja tie-
tojärjestelmien häiriötilanteissa parannetaan. Lentoliikenteen tarvitseman lentopetrolin
käytettävyys häiriötilanteissa varmistetaan.

Valtiolla tulee olla osake-enemmistö ja suora määräysvalta sähkön kantaverkonhalti-
jassa ja maakaasun siirtoverkonhaltijassa. Kunnat ovat omistajina monissa energiayhtiöis-
sä, jolloin huoltovarmuus on perusteltua huomioida kuntien omistamien energiayhtiöiden
omistajaohjauksessa. Lainsäädännöllä varmistetaan sähkön kantaverkon ja kaasun siirto-
verkon sekä näiden järjestelmävastaavien toimintakyky ja ohjataan niiden toimintaa poik-
keusoloissa.

7 Kriittisen tuotannon ja palveluiden turvaaminen

7.1 Vesihuolto

Laadukas vesihuolto on keskeinen yhteiskunnan perustoiminto. Vesihuolto on turvattava kotitalouksille, yhdyskunnille, sosiaali- ja terveydenhuollon yksiköille, elintarviketuotannolle, sotilaalliselle maanpuolustukselle sekä huoltovarmuuskriittiselle tuotannolle ja palveluille. Vastuuviranomaiset, vesihuoltolaitokset ja veden käyttäjät huolehtivat vesivarojen kestävästä käytöstä sekä tekevät yhteistyötä häiriötilanteisiin varautumiseksi. Vesihuoltolaitokset varautuvat häiriöihin mukaan lukien fyysinen ja kyberturvallisuus, energian sekä kriittisten vesikemikaalien ja tarvikkeiden ja varaosien saantihäiriöt, poikkeukselliset sää- ja raakavesitilanteet sekä osaavan korjaustyövoiman käytettävyys. Vesihuolto on riippuvainen myös tieto- ja viestintäverkkojen toimivuudesta. Vesihuollon kannalta keskeiset laboratoriopalvelut varmistetaan huomioiden kemialliset, biologiset ja säteilyvaaratilanteet. Vesihuoltolaitokset selvittävät yhteistyössä energia-, laite- ja kemikaalitoimittajien kanssa edellytyksiä luoda järjestelmä kriittisten tuotannontekijöiden jakeluhäiriön hallintaan ja etenevät mahdollisuuksien mukaan järjestelmän toteutukseen. Vesihuoltolaitokset sekä kunnat laitosten omistajaohjaajina varmistavat, että vesi- ja viemäriverkostojen infrastruktuuriin toteutetaan toimintavarmuuden turvaavat investoinnit.

Alueelliset ja paikalliset viranomaiset, vesihuoltolaitokset sekä muut alueelliset toimijat mukaan lukien järjestöt yhteistyössä kehittävät ja sovittavat yhteen vesihuoltoon ja muuhun yhdyskuntatekniikkaan liittyvää jatkuvuudenhallintaa ja varautumista. Huoltovarmuuskriittiset toimipisteet määrittelevät tarpeensa ja mahdollisuuksien mukaan varmistavat vedensaantinsa vaihtoehtoiset toimituslähteet yhteistyössä vesihuoltolaitosten kanssa. Kotitalouksille annetaan ohjeet toiminnasta vesikatkoksen, veden pilaantumisen ja muiden häiriöiden varalta. Huoltovarmuusorganisaatio tukee osaltaan vesihuoltoalan varautumistyötä kansallisella ja alueellisella tasolla.

7.2 Teollisuus

Suomen talous on riippuvainen menestyvästä vientiteollisuudesta. Suomalaisen teollisuuden toimintaedellytysten ja kilpailukyvyn varmistaminen on huoltovarmuuden perusta. Myös huoltovarmuuskäytännöstä teollisuuspolitiikan tulee kannustaa investoimaan Suomeen. Tällöin valtio edistää eri politiikkalohkoilla ja kaikkien ministeriöiden toimin huoltovarmuudelle kriittisen teollisuuden tuotannon, tarvittavan osaamisen ja tuotekehityksen sekä tutkimuksen säilymistä Suomessa. Elinkeinoelämän toimintaedellytyksiä turvataan muun muassa huolehtimalla yhteiskunnan perustoimintojen jatkuvuudesta, kansainvälisesti kilpailukykyisestä työvoima- ja elinkeinopolitiikasta, merellisen logistiikan ja satamatoimintojen sekä kotimaan sisäisen logistiikan varmistamisesta. Huoltovarmuuskäytännöstä on lisäksi tärkeää, että elinkeinoelämälle ja yhteiskunnan toiminnalle keskeinen sähkön ja lämmön tuotantokapasiteetti säilyy kotimaassa.

Suomalainen elinkeinoelämä toimii kansainvälisillä markkinoilla ja avoimessa, globaalissa kilpailutilanteessa. Teollisuuden tuottama huoltovarmuus rakentuu voimakkaasti näiden kansainvälisten, verkottuneiden markkinoiden toimintavarmuuteen. Euroopan unionin sisämarkkinat muodostavat kotimarkkinat usealle teollisuuden toimialalle. Suomessa toimivat kansainväliset yritykset ovat keskeinen osa suomalaista elinkeinoelämää ja huoltovarmuutta.

Huoltovarmuusorganisaatio tukee yritys- ja toimialakohtaista varautumista sekä jatkuvuudenhallintaa ja varmistaa osaltaan elinkeinoelämän kriittisten materiaalien ja varaosien sekä osaamisen saatavuutta turvaavia toimenpiteitä normaali- ja poikkeusoloissa. Globaalien raaka-aineiden saatavuuden kehittymistä tarkastellaan huoltovarmuusorganisaation puitteissa, mukaan lukien kriittiset metallit.

7.3 Infrastruktuurin rakentaminen ja kunnossapito

Rakentaminen sekä rakennetun ympäristön korjaus ja kunnossapito ovat välttämättömiä väestön, elinkeinoelämän sekä maanpuolustuksen tarvitseman infrastruktuurin toimivuudelle. Rakentamisen kapasiteetin nopea saatavuus kriittisen liikenneverkkojen, tietojärjestelmien ja viestintäverkkojen, energiaverkkojen, energian tuotantolaitosten sekä vesihuollon korjaustoimintaan vakavissa häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa varmistetaan.

Rakentamisessa ja rakennustuoteteollisuudessa varaudutaan tukemaan Puolustusvoimia valmiutta kohotettaessa ja poikkeusoloissa. Puolustusvoimat ja rakennusteollisuus ylläpitävät ja kehittävät valmiusrakentamisen sopimusjärjestelyjä. Vastuuviranomaiset luovat suunnitelmat ja hallinnollisen valmiuden toteuttaa nopeasti laajoja maanpuolustuksen vaatimia rakennushankkeita.

7.4 Elintarvikehuolto

Toimiva elintarvikehuolto on yhteiskunnan elintärkeä toiminto. Kotimaisen alkutuotannon monipuolisuus, kriittiset tuotantopanokset ja riittävä laajuus turvataan. Kotimainen elintarvikehuolto tarvitsee myös tuontiraaka-aineita ja -tuotantopanoksia. Valtioneuvosto vaikuttaa Euroopan unionin maatalouspolitiikkaan siten, että yhteinen maatalouspolitiikka ja kansalliset toimet mahdollistavat maatalouden toimintaedellytykset Suomessa ja turvaavat siten huoltovarmuuden kannalta riittävän omavaraisen kotimaisen alkutuotannon.

Kotimaassa toimiva elintarviketeollisuus ja joustava päivittäistavarahuolto turvataan varmistamalla markkinoiden toimintaedellytykset vakavien häiriöiden ja poikkeusolojen varalta. Elintarvikehuolto on riippuvainen muista huoltovarmuuskriittisistä toiminnoista, kuten raaka-aineiden tuotannosta, energian saannista, tietojärjestelmistä sekä viestintäverkoista ja -palveluista, maksuliikennejärjestelmistä, kotimaisista ja kansainvälisistä kuljetuksista sekä vesihuoltopalveluista.

Erityisenä kehityskohteenä on elintarvikelogistiikan toimintavarmuuden kehittäminen alkutuotannosta vähittäiskauppaan asti. Vaikeasti ennakoitavien, laaja-alaisen luonnonilmiöiden, poikkeuksellisten sääolosuhteiden ja ympäristöonnettomuuksien vaikutuksia kotimaiseen elintarvikehuoltoon tarkastellaan mahdollisten huoltovarmuustoimenpiteiden näkökulmasta.

Valtion varmuusvarastoissa pidetään viljaa kotimaisen tarjonnan varmistamiseksi vakavien häiriötilanteiden sekä poikkeusolojen varalta siten, että maassa käytettävissä oleva määrä vastaa vähintään kuuden kuukauden keskimääräistä kulutusta ihmisravinnoksi. Lisäksi varmuusvarastoidaan alkutuotantoa varmistavia siemeniä, rehuvalkuaista ja muita välttämättömiä tuotantopanoksia. Kasvinjalostukseen ja lajikkeiden ylläpitoon varataan riittävät taloudelliset resurssit.

Alueelliset ja paikalliset viranomaiset turvaavat vastuullaan olevien ruokapalveluiden jatkuvuutta vakavissa häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa. Keskeiset ruokapalveluiden tuottajat kehittävät jatkuvuudenhallintaansa huoltovarmuusorganisaation tukemana.

Päivittäistavara- ja elintarvikehuollon keskeinen toiminta-ajatus on, että viranomaiset yhteistyössä elinkeinoelämän ja kaupan toimijoiden kanssa varmistavat markkinoiden toimintaedellytysten turvaamisen sekä resurssien käytön ja toimijoiden ohjauksen. Maa- ja metsätalousministeriö yhteistyössä työ- ja elinkeinoministeriön kanssa varautuu ohjaamaan vakavissa häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa voimavarojen ja alkutuotannon tuotantopanosten käyttöä, elintarvikkeiden tuotantoa ja tarjontaa huoltovarmuuden kannalta tarkoituksenmukaisella tavalla.

7.5 Sosiaali- ja terveydenhuolto sekä lääkehuolto

Kehittyvä ja suorituskykyinen sosiaali- ja terveydenhuolto on väestön toimintakyvyn ja hyvinvoinnin, talouselämän jatkuvuuden sekä maanpuolustuksen keskeinen edellytys. Sosiaali- ja terveydenhuollossa toimivat palveluiden tuottajina sekä julkiset että enenevässä määrin yksityiset toimijat. Verkostomaisen, usein globaalin toimintaympäristön voimakas kehittyminen, muun muassa esineiden internet ja tekoäly, asettavat uusia vaatimuksia sosiaali- ja terveydenhuollon tulevaisuuden varautumiselle.

Kriittisen infrastruktuurin lisäksi digitaalisten tietojärjestelmien toimivuuden turvaaminen ja kyberturvallisuushkiin varautuminen on keskeinen osa myös sosiaali- ja terveydenhuollon varautumista ja toiminnan jatkuvuuden turvaamista. Huoltovarmuuden kehittämisessä otetaan huomioon myös asiakas- ja potilasturvallisuuteen liittyvä kyberturvallisuus.

Terveydenhuollon huoltovarmuus perustuu kansainvälisiin lääke-, hoitotarvike- ja lääkintälaitemarkkinoihin. Sosiaali- ja terveystieteiden arvioi ja kehittää yhteistyössä huoltovarmuusorganisaation kanssa tärkeimpien lääkkeiden, mukaan lukien eläinlääkkeiden, ja terveydenhuollon laitteiden ja tarvikkeiden varuste- ja varmuusvarastointia sekä säilytystä vakavien häiriötilanteiden, tartuntatauti- ja poikkeusolojen varalta. Lääkkeiden varustevarastointilainsäädännön toimivuus valmisteilla olevissa uusissa sote-rakenteissa arvioidaan ja toteutetaan tarvittavat muutokset.

Sosiaali- ja terveydenhuollon materiaalsen varautumisen tavoitteet ja palvelutaso häiriötilanteissa määritellään huomioiden valmisteilla oleva uusi sote-järjestämismalli.

Markkinoiden ja alueellisten viranomaisten ylläpitämää huoltovarmuutta täydennetään kansallisesti siltä osin, kuin se ei ole mahdollista paikallisin tai alueellisin voimavaroja. Sosiaali- ja terveydenhuollon huoltovarmuutta tuetaan myös kansainvälisin toimin kehittämällä yhteistyöverkoston ja edellytyksiä avun antamiseen ja vastaanottamiseen.

Sosiaali- ja terveydenhuollon huoltovarmuuden kehittämisessä painotetaan kriittisiä toimintoja, joiden tarve on suuri tai kasvaa vakavissa häiriö- ja poikkeusoloissa (kriisispesifiset toiminnot). Elintärkeitä palvelu- ja tarvikkehankintoja tarkastellaan arvoketjuina tai verkostoina, joiden toimivuuden infrastruktuuririippuvuus ja muut haavoittuvuustekijät sekä niiden vaikuttavuus arvioidaan. Tarvittavat varautumis- ja valvontatoimenpiteet määritellään ja toteutetaan.

Sosiaali- ja terveydenhuoltojärjestelmän palvelutuotannossa ja materiaalisessa varautumisessa otetaan huomioon Puolustusvoimien tukeutuminen julkiseen sosiaali- ja terveydenhuoltoon.

Sosiaali- ja terveydenhuollon kansallisen, alue- ja paikallistason varautumista ja valmiutta ylläpidetään ja kehitetään siirryttäessä valmisteilla oleviin uusiin maakunta- ja sote-rakenteisiin. Huoltovarmuusorganisaation toimintamalleja kehitetään vastaamaan valmisteilla olevaa uudistuvaa sote-järjestämismallia.

7.6 Jätehuolto

Huoltovarmuuden ja jätehuollon operatiivisten toimintojen varmistamiseksi suunnitellaan ja edistetään varautumista jätehuoltojärjestelmän häiriötilanteisiin sekä muissa yhteiskunnan häiriötilanteissa syntyvien jätteiden jätehuoltoon. Lisäksi tuetaan alan organisaatioiden ja yritysten jatkuvuussuunnittelua ja varautumista sekä selvitetään alan toiminnallisen ja materiaalsen valmiuden parantamista ja logististen järjestelmien kehittämistä ottaen huomioon myös keskinäisriippuvuudet muiden toimintojen kuten jätteenpolton osalta energiahuollon kanssa.

Valmistellaan tarvittavat häiriötilanteiden jätehuoltoa koskevat säännökset, joiden avulla laajoissa ja vakavissa häiriötilanteissa, kuten öljy- ja kemikaalivahingoissa, säteilyvaaratilanteissa ja eläintautiepidemioissa, syntyvän jätteen keräys, kuljetus, välivaras-

tointi ja käsittely kyetään järjestämään joustavasti, mutta kuitenkin suunnitelmallisesti ja hallitusti ympäristön- ja terveydensuojelunäkökohdat huomioon ottaen.

8 Sotilaallista maanpuolustusta tukeva kansallinen osaamis pohja, teknologia, tuotanto ja palvelut

Maanpuolustus asettaa huoltovarmuudelle kriittisiä vaatimuksia. Puolustusvoimien suorituskyvyn ylläpito ja kehittäminen edellyttävät laaja-alaista kansallista osaamis pohjaa, koko yhteiskunnan järjestelmien toimivuutta sekä kilpailukykyistä ja osaavaa suomalaista puolustus- ja turvallisuusteollisuutta. Ulkoisen toimintaympäristön muutos edellyttää nopeampaa reagointia, mikä korostaa ennalta tehtyjen varautumistoimien merkitystä. Vakavimmat poikkeusolot on kyettävä hoitamaan kansallisin toimenpitein.

Maanpuolustuksessa käytettävät tekniset ratkaisut perustuvat useisiin eri teknologioihin, mikä asettaa kriittisiä vaatimuksia osaamisen hallinnalle. Kotimaisella teknologiaosaamisella sekä tuotanto- ja palvelutoiminnalla on merkittävä vaikutus puolustusjärjestelmän kokonaistoimintaan sekä sotilaalliseen huoltovarmuuteen. Sotilaalliselle huoltovarmuudelle kriittisiä suorituskykyalueita ovat johtaminen ja verkostotoiminta, tiedustelu, valvonta ja maalittamistuki, vaikuttaminen sekä suoja. Näiden osalta valtioneuvosto varmistaa, että Suomessa säilyy tarvittava teknologinen koulutus ja osaaminen, järjestelmien elinjakson hallinta, tuotanto, tutkimus ja kehitys, suunnittelu, integraatio-, huolto-, ylläpito- sekä kriisiajan vauriokorjauskyky. Puolustusvoimat ylläpitää näihin liittyvien kriittisten teknologioiden luetteloa.

Valtio ylläpitää ja tukee keskeisiin kansallisiin turvallisuusetiuihin liittyvää kriittistä puolustusteollisuutta ja sen osaamista sekä palvelutuotantoa tarvittavin toimenpitein. Huoltovarmuuden ja kriittisten teknologioiden kannalta keskeinen tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoiminta sekä kansallinen osaamis pohja ovat tärkeitä. Julkisen ja yksityisen sektorin henkilöstöön panostetaan niin, että se olisi ammattitaitoista myös maanpuolustuksen tarpeet huomioon ottaen.

Puolustushallinto ylläpitää yhteistyössä Huoltovarmuuskeskuksen kanssa tärkeimpien sodan ajan kulutusmateriaalien, kuten ruutien ja ampumatarvikkeiden tuotantokapasiteettia sekä välttämättömiä maanpuolustusta tukevia varmuusvarastoja. Puolustushallinto kehittää kriittisen puolustusmateriaalin ja järjestelmien elinjakson hallintaa hyödyntäen kumppanuusjärjestelyjä.

Puolustusvoimien hankinnoissa varmistetaan huoltovarmuuden turvaaminen järjestelmien koko elinjakson ajan. Elinjakson hallinnan avulla hankittavan materiaalin ylläpito- ja huoltovarmuusvaatimukset määritellään riittävän aikaisessa vaiheessa, jotta mahdolliset kotimaassa toimivaan teollisuuteen kohdistuvat osaamisvaatimukset voidaan tunnistaa. Maanpuolustuksen kannalta keskeisen materiaalin saatavuus sekä Puolustusvoimien suorituskyvyn kannalta kriittisten järjestelmien integraatio-, ylläpito- ja huoltokyky tulee olla käytettävissä myös poikkeusoloissa riittävässä laajuudessa ja tarvittavalla nopeudella. Kaikkein kriittisimpien järjestelmien itsenäinen käyttö tulee varmistaa kaikissa olosuhteissa.

Valtioneuvosto vaikuttaa Euroopan unionin yhteiseen ulko- ja turvallisuuspolitiikkaan siten, että sen toimet turvaavat yhdessä kansallisten toimien kanssa riittävän sotilaallisen huoltovarmuuden. Asteittain etenevässä alan yhteistyössä painottuvat poliittiset sitoumukset, joita puolustushallinto pyrkii kehittämään konkreettisempaan suuntaan. Puolustushallinto edistää kahden- ja monenvälistä huoltovarmuusyhteistyötä sotilaallisten suorituskykyjen yhteisen kehittämisen, jakamisen ja käytön mahdollistamiseksi. Tärkeiden kahdenvälisten suhteiden lisäksi keskeistä on yhteistyö EU:n, NORDEFCON ja Naton kanssa. Pohjoismaisessa yhteistyössä korostuvat erityisesti ampumatarvikelogistiikka ja -tuotanto sekä puolustusmateriaalin ylläpito ja varastointi.

Sotilaallista huoltovarmuutta luodaan vahvasti myös koti- ja ulkomaisen teollisuuden yhteistyöllä, mikä edistää näiden välistä keskinäisriippuvuutta. Keskeiset puolustus- ja

turvallisuusalan toimijat kehittävät verkostojaan, jatkuvuudenhallintaansa sekä valmiussuunnitteluaan puolustushallinnon ja huoltovarmuusorganisaation tukemana.

9 Huoltovarmuustoiminnan rahoitus ja kehitys

Valmiuslain (1552/2011) 12 §:ssä on säädetty viranomaisten velvollisuudesta varautua poikkeusoloihin. Lisäksi erityislainsäädännössä on säädetty julkisille toimijoille velvoitteita varautua toimintaan erityistilanteissa. Viranomaisten tulee huomioida näiden varautumistoimien kustannukset toimintamenojensa kohdentamisessa. Viranomaisten toiminnan rahoituksesta erityistilanteiden aikana säädetään erikseen.

Huoltovarmuuskeskuksen hoidossa olevasta huoltovarmuusrahastosta katetaan huoltovarmuuden turvaamisesta annetun lain (1390/1992) mukaiset menot. Huoltovarmuustoiminnan rahoitus pohjaa käytetään aktiivisesti huoltovarmuusorganisaation ja -toiminnan kehittämiseen sekä huoltovarmuuden tavoitteita tukevien kohdennettujen toimenpiteiden toteuttamiseen.

Tässä päätöksessä tarkoitettujen yksityisten elinkeinonharjoittajien ja muiden yksityisten toimijoiden varautumisesta aiheutuvia menoja voidaan korvata valtion varoista silloin, kun valtiovalta edellyttää toimijalta elinkeinotoiminnassa noudatettavaa hyvää jatkuvuudenhallintaa voimakkaampia toimenpiteitä. Huoltovarmuusrahaston varojen käytöstä tällaisiin tarkoituksiin säädetään erityislainsäädännössä.

Huoltovarmuuskeskus varautuu siihen, että se pystyy poikkeusoloissa ja niihin verrattavissa olevissa vakavissa häiriötilanteissa rahoittamaan viivytyksettä häiriötilanteiden vuoksi tarpeellisia valtion toimenpiteitä.

Tavoitepäätöksen toteutumista seurataan aktiivisesti. Toteutumisesta laaditaan sekä väli- että loppuraportti. Koko toteumaa arvioidaan ennen seuraavan tavoitepäätöksen antamista.

10 Voimaantulo

Tämä päätös tulee voimaan 5 päivänä joulukuuta 2018.

Helsingissä 5 päivänä joulukuuta 2018

Työministeri Jari Lindström

Neuvotteleva virkamies Henri Backman